

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod.maks.kods: 40008020804
Nor.konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga

24.09.2019. Nr. 201909/SAN1243/NOS708

Uz 20.09.2019. Nr. 1-132/8939

Vides aizsardzības un reģionālās
attīstības ministrijai

*Par likumprojektu "Grozījumi Dabas
resursu nodokļa likumā"*

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) ir izvērtējusi un **nesaskaņo** likumprojektu "Grozījumi Dabas resursu nodokļa likumā" (turpmāk – likumprojekts).

LPS vērš uzmanību uz to, ka:

1. Dabas resursu nodoklis (turpmāk - DRN) nav tikai fiskāls instruments, bet arī mērķorientēts instruments. Saskaņā ar Dabas resursu nodokļa likuma (turpmāk - DRN likums) 2.pantu šā nodokļa mērķis ir veicināt dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu, ierobežot vides piesārņošanu, samazināt vidi piesārņojošas produkcijas ražošanu un realizāciju, veicināt jaunu, vidi saudzējošu tehnoloģiju ieviešanu, atbalstīt tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību, kā arī finansiāli nodrošināt vides aizsardzības pasākumus.

Saskaņā ar DRN likumu, pašvaldību budžetā DRN maksājumi izmantojami tikai tādu pasākumu un projektu finansēšanai, kuri saistīti ar vides aizsardzību, savukārt valsts budžetā ieskaitītā DRN izlietojumam nav iespējams izsekot.

2. Lai sniegtu Latvijas vides nodokļu sistēmas efektivitātes novērtējumu un izstrādātu priekšlikumus turpmākajiem uzlabojumiem, 2016. gadā ar Latvijas vides aizsardzības fonda finansējumu tikai izstrādāts pētījums "Vides nodokļa sistēmas efektivitātes un turpmākās attīstības novērtējuma ziņojums (autori Dr. geogr. Jānis Brizga un Dr.oec. Māris Jurušs, kas publicēts Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk – VARAM) mājas lapā: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/petijumi_vide/?doc=21461. Pētījumā secināts, ka būtiska problēma ir tā, ka DRN maksājumu ieņēmumi, kas tiek ieskaitīti valsts budžetā, netiek tieši novirzīti vides kvalitātes uzlabošanai. Tas nesekmē arī, piem., EIROPAS

PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVĀ 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (Vispārējā ūdenssaimniecības direktīva) prasīto izmaksu segšanu, jo līdzekļi pārsvarā netiek izmantoti vides aizsardzības vajadzībām.

3. To, ka valsts budžetā ieskaitītie DRN ieņēmumi netiek izmantoti vides aizsardzības vajadzībām un turpmāk netiks izmantoti vides aizsardzības vajadzībām, apliecina arī Ministru kabineta 17.09.2019. protokollēmuma Nr. 42 34.§ 30.punkts “30. Atbalstīt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas precizētos priekšlikumus par dabas resursu nodokļa likmes izmaiņām, ieņēmumu pārdali starp valsts un pašvaldību budžetiem, vienlaikus nodrošinot sistēmas sakārtošanu un likmju izlīdzināšanu, un atbalstīt, ka papildu ieņēmumi tiek novirzīti izdevumiem Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pasākumiem 2020.gadam 6 528 448 EUR apmērā, 2021.gadam 7 127 422 EUR apmērā un 2022.gadam un turpmāk ik gadu 8 362 222 EUR apmērā un Kultūras ministrijas pasākumiem 2020.gadam 1 123 575 EUR apmērā, 2021.gadam 1 423 575 EUR apmērā un 2022.gadam un turpmāk ik gadu 1 723 575 EUR apmērā”.
4. Saskaņā ar Informatīvo ziņojumu “Par prioritārajiem pasākumiem valsts budžetam 2020.gadam un ietvaram 2020.–2022.gadam”, neatbilstoši DRN mērķim plānots izlietot 2020.gadā valsts budžetā papildus ieskaitītos DRN maksājumus VARAM un Kultūras ministrijas prioritārajiem pasākumiem ar sekojošiem mērķiem:
 - nodrošināt iedzīvotāju un uzņēmēju publisko pakalpojumu pieejamības un kvalitātes pilnveidi, ES Digitālā vienotā tirgus stratēģijas un ES prasību ieviešanu, izveidojot un uzturot centralizētas Valsts pārvaldes IKT platformas un kompetences;
 - nodrošināt atbalstu sporta infrastruktūras attīstības projektu īstenošanai;
 - nodrošināt nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas nepārtrauktību un Nacionālajā attīstības plānā noteikto uzdevumu un mērķu izpildi;
 - nodrošināt vietējo mediju stiprināšanu, turpinot sekmīgi uzsāktos pasākumus, īstenojot mērķētu rīcību nacionālā līmenī;
 - stiprināt nacionālo identitāti un veicināt valstisko piederību.
 Šāda DRN ieņēmumu izmantošana neatbilstoši mērķim nav leģitīma. Tāpat nelegitīmi ir paredzēt, ka DRN papildu ieņēmumu daļa 2021.gadā 1 009 658 euro apmērā un 2022.gadā 761 240 euro apmērā ir novirzāma kopējai fiskālajai telpai.
5. Ar DRN ieņēmumu pārdali starp valsts un pašvaldību budžetiem un no valsts budžetā papildus ieskaitītajiem DRN maksājumiem finansējot ar

vides aizsardzību nesaistītus pasākumus tiek pārkāpts Vides politikas pamatnostādņēs 2014.–2020.gadam definētais uzdevums - finansēšanas modeļa “dabas resursu nodoklis atgriežas dabā” ieviešana, lai būtu iespējams pilnībā īstenot principu „piesārņotājs maksā”, tādējādi īstenojot DRN mērķi. Arī Vides politikas pamatnostādņēs 2014.–2020.gadam konstatēts, ka valsts DRN maksājumu ieņēmumi valsts budžetā netiek novirzīti vides kvalitātes uzlabošanai.

LPS ir šādi iebildumi:

1. Likumprojekta anotācijā minēts, ka VARAM “konstatēja nepieciešamību mainīt DRN maksājumu ieskaitīšanu budžetā, palielinot valsts pamatbudžetā ieskaitāmo ieņēmumu daļu no nodokļa maksājumiem. Šāda DRN pārdales maiņa ir saistāma ar aktīvākām rīcībām atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstībā (īpaši kontroles un uzraudzības jautājumos) un klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumu īstenošanā.” Ņemot vērā iepriekš minēto Ministru kabineta 17.09.2019. protokollēmumu Nr. 42 34.§ 30.punktu, papildus valsts budžetā ieskaitītos DRN maksājumus nav plānots novirzīt nevienam pasākumam, kas būtu saistāms ar rīcībām atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstībā vai klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumu īstenošanā, līdz ar to anotācijā minētās problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts un tiesiskā regulējuma mērķis attiecībā uz DRN maksājumu ieskaitīšanu budžetā maiņu nav paties. Lūdzam precizēt likumprojekta anotāciju atbilstoši patiesajiem DRN pārdales mērķiem.
2. Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra instrukcijas Nr. 19 “Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība” 2.punkts nosaka, ka tiesību akta projekta (turpmāk – projekts) sākotnējās ietekmes izvērtēšanas mērķis ir apzināt sekas un ietekmi, ko radīs projekts. Projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanu veic, ievērojot šādus principus – laicīgums, sistēmiskums, vispusīgums, samērīgums, objektivitāte, uz pierādījumiem balstīta lēmumu pieņemšana, izmaksu un ieguvumu samērojamība. Ne likumprojektā, ne anotācijā nav atrodams, ka tiktu mainīts DRN mērķis, savukārt anotācijā nav atrodams DRN mērķa maiņas pamatojums. Lūdzam precizēt anotāciju ar skaidrojumu par DRN mērķa maiņu ievērojot šādus principus – laicīgums, sistēmiskums, vispusīgums, samērīgums, objektivitāte, uz pierādījumiem balstīta lēmumu pieņemšana, izmaksu un ieguvumu samērojamība.

3. Samazinot pašvaldību budžetos ieņēmumus no DRN, tiek ietekmētas pašvaldību spējas veikt gan to autonomās funkcijas, gan ar normatīvajiem aktiem noteikto pienākumu vides jomā veikšanu. Pašvaldības no DRN ieņēmumiem finansē, piem., sekojošus pasākumus:
 - sadzīves un lietus kanalizācijas sistēmu izbūvi un atjaunošanu;
 - pieslēgumu centralizētai kanalizācijas sistēmai veicināšanu;
 - attīrīšanas iekārtu izbūvi un atjaunošanu;
 - ūdenssaimniecības sistēmas attīstību;
 - atkritumu šķirošanas infrastruktūras pilnveidi un apsaimniekošanu;
 - kompensācijas atkritumu poligonu ietekmes zonā dzīvojošiem iedzīvotājiem;
 - vides monitoringa veikšanu (piem., rekultivētajās atkritumu izgāztuvēs, peldvietās, gaisa piesārņojuma monitorings);
 - publisko ūdeņu pārvaldību, t.sk., biotopu atjaunošanu, piem., straujteču tīrīšanu, niedru izplaušanu u.c.;
 - gaisa aizsardzības pasākumu īstenošanu, t.sk., gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmu izstrādi un pāreju uz videi draudzīgāku kurināmo;
 - degradēto teritoriju atjaunošanu;
 - meliorācijas sistēmu uzturēšanu un sakārtošanu u.c.
4. Samazinot pašvaldībām līdzekļus vides pasākumu finansēšanai, tiks veicināta vides kvalitātes pasliktināšanās, kas radīs draudus iedzīvotāju veselībai un samazinās cilvēku dzīves kvalitāti, kā arī apdraudēs ES prasību izpildi un mērķu sasniegšanu, ko nevarēs izdarīt bez pašvaldību atbalsta, ievērojot Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteikto subsidiaritātes principu.
5. DRN ieņēmumu samazinājums pašvaldību budžetos ietekmēs pašvaldību budžetu Attīstības programmu investīciju plānu izpildi, kā arī apdraudēs uzsākto vides aizsardzības projektu sekmīgu pabeigšanu.
6. Lai samazināta finansējuma apstākļos pašvaldības īstenotu pasākumus atkritumu apsaimniekošanas, ūdensapgādes un kanalizācijas jomās, būs nepieciešams paaugstināt pakalpojumu tarifu, kas pazeminās iedzīvotāju dzīves līmeni.
7. Lielāko DRN maksājuma daļu sastāda tieši likmes par oglekļa dioksīda izmešu emisijām, kuru turpmāk VARAM plāno pilnībā (100%) ieskaitīt valsts budžetā, bez tam turpmākajos trīs gados DRN likmi par CO₂ izmešu emisijām tiek plānots palielināt vairāk nekā 3 reizes, proti no 4,50 EUR/t līdz 15,00 EUR/t., savukārt pārējo izmešu emisiju likmes netiek pārskatītas, kas nozīmē, ka

valsts budžeta daļa tiks trīskāršota, bet pašvaldību budžeti nemainīgi samazināti.

8. DRN ieņēmumu par CO₂ izmešu emisijām 100% ieskaitīšana valsts budžetā ir pretrunā ar likuma “Par piesārņojumu” un Ministru kabineta “Noteikumiem par gaisa kvalitāti”, kur noteikts, ka par gaisa kvalitātes uzlabošanu atbildīga ir pašvaldība. Paredzamā dabas resursu nodokļu ieņēmumu pārdale padarīs pilnībā neiespējamu pašlaik projekta stadijā esošā Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānā 2019.-2030. gadam pašvaldībām paredzamo uzdevumu izpildi, tai skaitā pašvaldības gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāna izstrādi, kam, piem., Liepājas pilsētā pēc aptuvenām aplēsēm nepieciešams vairāk kā 100000,00 EUR un ko bija plānots finansēt no DRN ieņēmumiem.
9. Valsts bez iepriekšējām sarunām un pārejas laika steidzamības kārtībā nevar tik krasi mainīt nodokļu sadales pamatprincipus. Šāda rīcība apdraud pašvaldību plānveida attīstību, kas ietekmē arī valsts ekonomisko attīstību kopumā.
10. Finansējuma samazināšana pašvaldību funkciju veikšanai ir pretrunā ar Eiropas vietējo pašvaldību hartas 9.panta pirmo un otro daļu, kas noteic, ka vietējām varām valsts ekonomiskās politikas ietvaros ir tiesības uz pietiekamiem pašu finanšu resursiem, ar kuriem tās drīkst brīvi rīkoties savu pilnvaru robežās un vietējo varu finanšu resursiem ir jābūt proporcionāliem pienākumiem, kas šīm varām ir noteikti konstitūcijā un ar likumu. Tāpat likumprojekts ir pretrunā likuma “Par pašvaldībām” 13.panta pirmajai daļai, kas noteic, ka Valsts pārvaldes iestādēm nav tiesību uzdot pašvaldībām pildīt tādas funkcijas un uzdevumus, kuru finansēšana nav nodrošināta.
11. Ja likumprojekts tiks virzīts apstiprināšanai, ņemot vērā, ka pašvaldībām nav paredzēti DRN ieņēmumu samazinājuma kompensējošie pasākumi, valstij jādefinē, kuras līdzšinējās funkcijas un uzdevumus pašvaldības turpmāk nepildīs un jāveic grozījumi attiecīgajos normatīvajos aktos, kā arī jānosaka pārejas periods, lai pašvaldības var plānot turpmāko gadu Attīstības programmu investīciju un rīcības plānus.
12. Ņemot vērā iepriekš minēto, LPS kategoriski iebilst pret DRN ieņēmumu pārdali starp valsts un pašvaldību budžetiem un uzskata, ka maksājumiem par dabas resursu ieguvi vai izmantošanu un vides piesārņošanu jānonāk tās pašvaldības teritorijā, kurā tiek iegūti dabas resursi vai notiek vides piesārņojums.
13. LPS neatbalsta DRN likmju paaugstināšanu steidzamības kārtībā bez iepriekšējām diskusijām, jo paredzams, ka priekšlikums paaugstināt DRN likmes ietekmēs būvniecības un ražošanas

produkcijas gala cenu paaugstināšanos un mazinās vietējo uzņēmumu konkurētspēju, kā arī var tikt ietekmētas siltumenerģijas ražošanas izmaksas.

14. Vienlaikus LPS norāda, ka VARAM pavadvēstule likumprojektam “Grozījumi Dabas resursu nodokļa likumā” ar elektronisko parakstu parakstīta 2019.gada 20.septembrī plkst. 16:13, savukārt Latvijas Pašvaldību savienībā saņemta 2019.gada 20.septembrī plkst. 16:19. Pavadvēstulē atzinumu tiek lūgts sniegt līdz 2019.gada 24.septembrim. Pavadvēstules nosūtīšana un atzinuma pieprasījums par likumprojektu tiek pamatots ar Ministru kabineta 2009. gada 7. aprīļa noteikumu Nr. 300 „Ministru kabineta kārtības rullis” (turpmāk – Kārtības rullis) 111.1 punktu. Kārtības ruļļa 111.1 punkts noteic, ka šo noteikumu 111.punktā minēto saskaņojumu sniegšanas termiņš ir 10 darbdienas, bet steidzamos gadījumos atbildīgā ministrija var lūgt noteikt īsāku termiņu, bet tas nedrīkst būt īsāks par trijām darbdienām. Administratīvā procesa likuma 41.pants noteic, ka procesuālās darbības izpilda likumā noteiktajos termiņos. Ja procesuālais termiņš nav noteikts likumā, to nosaka iestāde, tiesa vai tiesnesis. Iestādes, tiesas vai tiesneša noteiktā termiņa ilgumam jābūt tādām, lai procesuālo darbību varētu izpildīt. Savukārt minētā likuma 42.pants noteic, ka procesuālais termiņš, kas aprēķināms gados, mēnešos vai dienās, sākas nākamajā dienā pēc datuma vai pēc notikuma, kurš nosaka tā sākumu. Konkrētajā gadījumā atzinuma sniegšanas termiņa skaitījums sākas 23.septembrī un beidzas 25.septembrī, nevis 24.septembrī. Ņemot vērā minēto, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija nav ievērojusi Kārtības ruļļa 111.punktā minēto saskaņojumu sniegšanas termiņu steidzamajos gadījumos. Tāpat šajā gadījumā nav ievērots labas pārvaldības princips, kas noteikts Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta piektajā daļā, proti, Valsts pārvalde savā darbībā ievēro labas pārvaldības principu. Tas ietver [..], taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses.

Priekšsēdis

(paraksts*)

Gints Kaminskis

Sandra Bērziņa 26527258

sandra.berzina@lps.lv

Kristīne Kinča 26818781

Kristine.kinca@lps.lv

*Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.